

На підставі викладеного, можна запропонувати нову редакцію статті 287 КК України:

Стаття 287. Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації

1. Випуск в експлуатацію завідомо технічно несправних транспортних засобів, допуск до керування транспортним засобом особи, яка перебуває в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, або не має права на керування транспортним засобом, чи інше грубе порушення правил експлуатації транспорту, що забезпечують дорожній рух, вчинене особою, відповідальною за технічний стан або експлуатацію транспортних засобів, якщо це спричинило потерпілому середньої тяжкості, – карається

2. Ті самі діяння, якщо вони спричинили смерть потерпілого або заподіяли тяжке тілесне ушкодження, - карається

3. Діяння, передбачені частиною першою цієї статті, якщо вони спричинили загибель кількох осіб, - карається

Список використаних джерел

1. Хавронюк М.І. Довідник з Особливої частини Кримінального кодексу України. К.: Істина, 2004. 504 с.

Євсенкова К. А.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: старший викладач
кафедри кримінального права Національної
академії внутрішніх справ *Крутевич М. М.*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА (СТ. 126-1 КК УКРАЇНИ)

Захист прав і свобод громадян – це одне з найважливіших завдань держави у будь-які часи. Саме тому законодавці повинні постійно слідкувати за достатністю та ефективністю правового інструментарію, а також здійснювати своєчасне впровадження необхідних змін задля всеохоплюючого забезпечення основоположних прав громадян.

6 грудня 2017 року Верховною Радою було прийнято Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами», яким було скореговане положення розділу IV Кримінального кодексу України. [3]

Цим же законом були включені у КК України нові статті, зокрема й стаття 126-1 «Домашнє насильство».

Відповідно до диспозиції ст. 126-1 ККУ: домашнє насильство – умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи.[2] Стаття містить ряд понять, які потребують детального тлумачення, проте примітка до статті відсутня, а для повного розуміння складу даного кримінального правопорушення необхідно звернутися до інших нормативно-правових актів.

Домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [5].

Суб'єктом даного кримінального правопорушення може бути осудна особа, яка досягла 16-річного віку, яка є одним з подружжя чи колишнього подружжя або іншою особою, з якою потерпілий перебуває або перебував у сімейних або близьких відносинах.

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення за ст. 126-1 КК України, а саме діяння полягає у систематичному вчиненні фізичного, психологічного або економічного насильства.

Фізичне насильство – форма домашнього насильства, що включає ляпаса, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру. За такої конструкції ознак фізичного насильства є зрозумілою конкуренція й інших статей КК України, зокрема ст. 125, 122, 121, 135, 136, 126, що потребує певного розмежування при кваліфікації [5].

Якщо домашнє насильство полягає в діянні, яке співпадає з ознаками іншого кримінального правопорушення, але потерпілий – спеціальний, насильство носить систематичний характер і максимум санкції нижче чи рівний санкції, передбаченій ст. 126-1 КК – кваліфікація відбувається за ст. 126-1 КК (наприклад, якщо домашнє насильство полягає в систематичному заподіянні умисного легкого тілесного ушкодження, передбаченого ч. 1 ст. 125 КК, – вчинене

потребує кваліфікації за ст. 126-1 КК). У випадку, якщо санкцією ст. 126-1 КК (за наявності ознак діяння, передбаченого у цій статті) не охоплюються інші кримінальні правопорушення, що становлять зміст насильства, - вони потребують додаткової кваліфікації за іншими статтями, відповідно, кваліфікація відбуватиметься за сукупністю ст. 126-1 КК та інших статей КК, що передбачають ці кримінальні правопорушення (наприклад, ст. 126-1 КК та ч. 1 ст. 122 КК).

Психологічне насильство – форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи [5]. Як зазначають Дудоров О.О. та Хавронюк М.І., погрозу у ст. 126-1 слід тлумачити широко. Це можуть бути: а) погроза заподіяння фізичного насильства; б) шантаж – погроза розголосити компрометуючі або інші відомості, які потерпіла особа бажає зберегти у таємниці, або викрити у поведінці, яка компрометує особу, або заподіяти іншу; в) залякування з метою створити вигідну для себе обстановку, поставити потерпілу особу в залежне становище. Контроль у репродуктивній сфері означає, як правило, заборону або примушування до вагітності. При цьому примушування до абортів чи стерилізації вимагає додаткової кваліфікації за частинами 2 або 4 ст. 134 КК [1].

Економічне насильство – форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру і в окремих випадках потребує додаткової кваліфікації за статтями 150, 150-1, 166, 304 КК України та ін. [5].

Ознака «систематичність» характеризує діяння як таке, що було вчинено три і більше разів. Окрім того, всі вчинені діяння повинні бути тотожними та об'єднані спільним умислом. При цьому не має значення чи притягувалась раніше винна особа до адміністративної відповідальності за статтею 173-2 КУпАП.

Потерпілий від кримінального правопорушення є спеціальним: один з подружжя чи колишнього подружжя або інша особа, з якою винний перебуває або перебував у сімейних або близьких відносинах.

Важливим і необхідним елементом є наявність певного ступеню взамовідносин між суб'єктом даного кримінального правопорушення та потерпілим. Диспозиція статті 126-1 КК України передбачає вчинення домашнього насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у

сімейних або близьких відносинах. Подружжям є жінка та чоловік, які зареєстрували свій шлюб в порядку, визначеному цим кодексом, але подружжя вважається сім'єю і тоді, коли дружина та чоловік у зв'язку з навчанням, роботою, лікуванням, необхідністю догляду за батьками, дітьми і з інших поважних причин не проживають спільно [6]. Тому для кваліфікації не важливо місце розташування подружжя, домашнє насильство може бути скоєне і у випадок окремого проживання.

Особами, які перебувають у близьких відносинах, слід вважати так званих близьких осіб, тобто тих, які мають сексуальні позашлюбні або партнерські стосунки і постійно або час від часу проживають спільно, не маючи при цьому прав та обов'язків сімейного характеру [6].

Склад кримінального правопорушення за статтею 126-1 КК України є матеріальним, а отже обов'язковим є настання суспільно-небезпечних наслідків. Наслідки виражаються у: фізичних або психологічних стражданнях (змістом яких є біль, муки, тривога, переживання), розладах здоров'я, втраті працездатності, емоційній залежності або погіршенні якості життя потерпілої особи.

Так, до психологічних страждань можна віднести емоційну дезадаптацію і дезорієнтацію, появу психосоматичних порушень (алергічна реакція, нервово-психічні захворювання тощо). Щодо емоційної залежності, то вона може проявлятися у неможливості відмовитися від таких стосунків, стійкій душевній прив'язаності та труднощами у відокремленні своїх бажань від рішень винної особи. Погіршення якості життя потерпілої особи необхідно оцінювати комплексно за певними критеріями, а саме: фізичні (погіршення якості сну, загальна втома організму), інтелектуальні (зниження швидкості реакції, погіршення сприйняття нової інформації, пам'яті), соціальні (послаблення соціальних зв'язків) та економічні (брак фінансових можливостей через економічні обмеження) [1].

Суб'єктивна сторона виражається прямим умислом щодо діяння, а також прямим або непрямим умислом до наслідків.

Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що створення нової статті у Кримінальному кодексі України – 126-1 (Домашнє насильство) є значним кроком щодо формування у суспільстві нетерпимості до насильницької моделі поведінки у стосунках. Криміналізація домашнього насильства є безумовно необхідним нововведенням через постійно зростаючу кількість випадків скоєння даного виду насильницьких дій.

Список використаних джерел

1. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. – К.: Ваіте, 2019. – 288 с.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.
3. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень

Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017 № 2227-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст. 34).

4. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст. 2056).

5. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст. 35).

6. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21–22, ст. 135).

Зайчківська Ю. В.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, професор ***Кришевич О. В.***

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРИМУШУВАННЯ ДО ШЛЮБУ

У наш час суспільні відносини часто змінюються, тому виникає потреба створювати нові закони й удосконалювати їх. Одним із основних принципів, що відображає ставлення людини в суспільстві, є принцип гуманізму, зазначений у ст. 3 Конституції України: «Людина, її життя і здоров'я честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [1]. До основних прав люди належить право на створення сім'ї та укладення шлюбу. Згідно з ч. 1 ст. 3 Сімейного кодексу України, сім'я є первинним та основним осередком суспільства. Однією з підстав створення сім'ї є шлюб, яким визначається добровільний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану [2]. Однак у наш час гостро постало питання насилля в сім'ї та можливості припинити шлюб із цієї підстави. Так, у ст. 151-2 КК України зазначено: «Примушування особи до вступу в шлюб або до продовження примусово укладеного шлюбу, або до вступу у співжиття без укладання шлюбу, або до продовження такого співжиття, або спонукування з цією метою особи до переміщення на територію іншої держави, ніж та, в якій вона проживає, – караються арештом на строк